

Koniecznym procesem w hodowli bydła jest odłączenie cieląt od matki i przyzwyczajanie ich do pobierania wyłącznie paszy stałej. Towarzyszy temu stres odsadzeniowy. Jak go minimalizować?

Odsadzenie to etap odstawienia młodych od paszy płynnej w przypadku cieląt w stadach bydła mlecznego lub odstawianie od krowy matki w wypadku bydła mięsnego. Oba zabiegi mają na celu całkowite przestawienie młodych zwierząt na pasze stałe.

Choć są różne sposoby przeprowadzenia tego zabiegu, powinno się to odbywać stopniowo, gdyż nagłe odcięcie cielęcia od paszy płynnej prowadzi do większego stresu i zmniejszenia efektywności odchowu, m.in. spadku masy ciała. Zarówno w chowie cieląt ras mięsnych, jak i w stadach bydła mlecznego odsadzanie łączy się ze stresem. Oczywiście u cieląt w stadach bydła mięsnego jest spotęgowany więzią, która się rodzi między krową a cielęciem, ponieważ młode pozostaje u boku matki znacznie dłużej. Dlaczego należy minimalizować stres odsadzeniowy cieląt?

Zachowanie cieląt przy odsadzeniu

Ssaki odsadzane od mleka lub preparatu mlekozastępczego zazwyczaj przejawiają podobne zachowanie: są bardziej aktywne, mocniej wokalizują (wydają odgłosy), szczególnie w pierwszej dobie od odsadzenia. Odsadki są też bardziej podatne na choroby i dysfunkcje układu pokarmowego. Ponadto stres odsadzeniowy manifestują nie tylko młode, ale również matki. One także są bardziej aktywne i więcej wokalizują. W badaniach Bittar i wsp. (2020) cielęta intensywniej wokalizowały w dniu odsadzenia i podczas drugiego dnia po odsadzeniu. Stopień wokalizacji zmniejszał się w następnym tygodniu, kiedy spadało oczekiwanie cieląt na paszę płynną.

Zarówno w chowie cieląt ras mięsnych, jak i w stadach bydła mlecznego odsadzanie łączy się ze stresem. Fot. Adobe Stock

Stres odsadzeniowy a wyniki odchowu

Dobre praktyki w okresie odchowu są niezbędne do właściwego rozwoju zwierząt, a co za tym idzie – osiągnięcia zadowalających wyników i zdrowia dojrzałego stada. Potrzebne są również do utrzymania należytego poziomu dobrostanu. Dodatkowo czynniki stresogenne ograniczają efektywność odchowu. Stres to bowiem zjawisko, które zmniejsza komfort zwierzęcia. Dlatego jedną z wspomnianych dobrych praktyk jest łagodzenie stresu odsadzeniowego u cieląt.

Odsadzanie stanowi drugi główny stresor po urodzeniu. Intensywność stresu i czas trwania reakcji cieląt zależą od wpływu wielu czynników, takich jak metoda odsadzania, wiek przy odsadzeniu, warunki utrzymania lub program żywienia. Poza aspektem związanym z dobrostanem ograniczanie stresu jest istotne, ponieważ powoduje on zmniejszenie pobrania paszy stałej, co z kolei pociąga za sobą spadki przyrostów masy ciała.

System odchowu a stres odsadzeniowy

Jak już wspomnieliśmy, stres odsadzeniowy nie dotyczy się tylko cieląt ras mięsnych. Takie zjawisko pojawia się także przy całkowitym przestawieniu cieląt w stadach bydła mlecznego z pasz płynnych na stałe. Istnieje opinia, że odchów skrócony powoduje mniej stresu cielętom po odsadzeniu. Ma to związek z tym, że podawana jest mniejsza ilość pójła, a większe jest pobranie paszy stałej. Jednak nie wszystkie gospodarstwa decydują się na taki system odchowu cieląt. Ponadto nie wszyscy są zdania, że podawanie mniejszej ilości paszy płynnej wiąże się z mniejszym stresem.

Niezależnie od praktykowanego systemu odchowu, odsadzanie cieląt powinno się przeprowadzać stopniowo. Fot. Josera

Stres odsadzeniowy cieląt a wyniki odchowu

Poza zachowaniem typowym dla okresu odsadzenia przy omawianym procesie często obserwuje się utratę masy ciała lub spowolnienie przyrostów dobowych. Wielu naukowców skupia się w związku z tym na wpływie różnych metod odsadzania cieląt na ich zachowanie, wyniki

odchowu i poziom dobrostanu. Na przykład celem badań Neamț i wsp. (2019) była analiza wpływu sposobu odsadzania od paszy płynnej na dobrostan cieląt i określenie najbardziej odpowiedniej metody dla tego procesu. Różnice były określone na podstawie masy ciała – cielęta ważono w dniu odsadzenia i po dziesięciu dniach od niego. Badanie przeprowadzono na 63 cielętach bydła rumuńskiego, które odsadzano w wieku 90 dni albo nagle, albo stopniowo w ciągu 10 dni. Autorzy zauważają, że sposoby odsadzania wpływały na zmiany w masie ciała. **Cielęta odsadzane od razu traciły do 6,2% masy ciała, a młode odsadzane stopniowo - 3,5% masy ciała.**

Czy istnieje złoty środek na zmniejszenie stresu odsadzeniowego? Z pewnością zawsze będzie on towarzyszył zwierzętom, ponieważ są żywymi organizmami. Jednak niezależnie od wybieranej metody odsadzania trzeba mieć na uwadze nie tylko wyniki odchowu, ale także dobrostan zwierząt. Jak u Was wygląda odsadzanie cieląt?

Źródła

- Bittar C.M.M., Gallo M.P., Silva J.T., Paula M.R. de, Poczynek M., Mourão G.B. (2020). Gradual weaning does not improve performance for calves with low starter intake at the beginning of the weaning process. *Journal of Dairy Science*, 103, 4672–4680.
- Kowalski M.Z. (2015). Współczesne tendencje w wychowie cieląt. *Wiadomości Zootechniczne*, 53, nr 2, 56–61.
- Neamț R.I., Ilie D., Enculescu M., Săplăcan S., Czișter T.L. (2019). The Weaning Stress Effect on Calf Behaviour and Performances. *Research Journal of Biotechnology*, 14 (3), 40–43.
- Weary D.M., Chua B. (2000). Effects of early separation on the dairy cow and calf 1. Separation at 6 h, 1 day and 4

days after birth. *Applied Animal Behaviour Science*, 69, 177-188.